

Broedvogelinventarisatie Anna's Hoeve 2021

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

VWG rapportnummer: VWG-300

Rien Rense

Broedvogelinventarisatie Anna's Hoeve 2021

De inventarisatie is uitgevoerd op verzoek van het Goois Natuur Reservaat

Bij het inventariseren is de BMP-methode (Broedvogel Monitoring Project) van Sovon Vogelonderzoek Nederland gevolgd

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Broedvogelinventarisaties; broedvogels@vwggooi.nl; www.vwggooi.nl

Colofon: Broedvogelinventarisatie Anna's Hoeve 2021

November 2021

VWG rapportnummer: VWG-300

Auteur: Rien Rense

Inventarisatieteam: Guido Band, Juun de Boer, Pieter Bogaers, Doortje van Dijk, Han Dijkers, Wobbe Kijlstra, Sandra Nikkessen, Rien Rense, Wouter Rohde, Hedwig Schoorlemmer, Coen Streefland, Hugo Weenen en Els van Weering

Coördinator VWG: Rien Rense

Contactpersoon Goois Natuurreservaat: Derk van der Velden

Foto's: Rien Rense en Doortje van Dijk (o.a. omslag)

Kaarten: Sovon, GNR, Google maps

© Copyright 2021 – Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum

Overname van gegevens is alleen toegestaan met bronvermelding en na schriftelijke toestemming van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	2
Samenvatting.....	3
1 Inleiding en beschrijving van het gebied Anna's Hoeve.....	4
1.1 Inleiding.....	4
1.2 Anna's Hoeve: ligging, oppervlakte en eigendom	4
1.3 Veranderingen in het terrein: aanleg HOV-busbaan en verbinding De Groene Schakel	6
2 Werkwijze bij de inventarisatie	8
2.1 Sovon methodiek voor broedvogelonderzoek (BMP) en Avimap.....	8
2.2 Uitvoering van de inventarisatie	9
3 Resultaten van de inventarisatie	10
3.1 Overzicht van de in 2021 vastgestelde broedvogels en territoria	10
3.2 Overige waargenomen soorten (zonder broedterritorium)	11
3.3 Vergelijking met eerdere inventarisaties en aantallen in vergelijkbare gebieden	12
3.4 Relatie met het aangrenzende Laarder Wasmeer en de Monnikenberg.....	12
3.5 Zoogdieren	13
4 Conclusies en aanbevelingen	14
BIJLAGEN	15
Bijlage 1: Overzicht van waarnemingen en broedvogelterritoria.....	15
Bijlage 2: Waarnemingen van niet-broedgevallen en zoogdieren.....	16
Bijlage 3. Bespreking en presentatie van de resultaten per soort.....	17
Bijlage 4. Geraadpleegde bronnen	35

SAMENVATTING

De Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken heeft in 2021 op verzoek van het Goois Natuur Reservaat (GNR) het gebied Anna's Hoeve op broedvogels geïnventariseerd. Anna's Hoeve is een parkachtig gebied van 46 ha met waterpartijen, speelweides, kunstmatige heuvels, en bos- en heidepercelen. Het ligt ten oosten van de bebouwing van Hilversum, en het sluit aan op de centrale natuurgebieden van het Gooi. In het gebied vinden in de periode 2020 – 2022 grote veranderingen plaats: er wordt een busbaan aangelegd, de autoweg door het gebied wordt verlegd naar een tracé langs de spoorlijn, er komt een natuurverbinding over de spoorlijn en door het terrein, en dit alles in combinatie met een recreatieve herinrichting. Met deze achtergrond is de inventarisatie vooral bedoeld om een beeld te krijgen van de vogelstand op een moment dat weliswaar al een deel van de werkzaamheden was uitgevoerd, maar verreweg het grootste deel van het gebied nog niet was veranderd. Deze 'basissituatie' kan dienen om de toekomstige ontwikkelingen te beoordelen.

De inventarisatie is uitgevoerd volgens de Sovon-methode voor broedvogelonderzoek met het digitale programma Avimap. Het gebied is 8 keer bezocht. De inventarisatie is uitgevoerd door een team van 13 waarnemers, die in twee- of drietallen het terrein hebben bezocht.

Er zijn in totaal 52 soorten broedvogels met samen 357 territoria vastgesteld:

Territoria	Aantal soorten	Soorten
1	16	Grauwe gans, fuut, buizerd, koekoek, groene specht, kauw, zwarte mees, kuifmees, boomleeuwerik, bosrietzanger, braamsluiper, spreeuw, grote lijster, grauwe vliegenvanger, gekraagde roodstaart, roodborsttapuit
2	9	Nijlgans, dodaars, waterhoen, blauwe reiger, holenduif, kleine bonte specht, staartmees, bonte vliegenvanger, goudvink
3 t/m 5	11	Ekster, tuinfluiter, putter, gaai, glanskop, zanglijster, boompieper, appelvink, zwarte kraai, fitis, heggenmus
6 t/m 10	5	Goudhaan, huismus, wilde eend, houtduif, meerkoet
11 t/m 20	4	Boomklever, grote bonte specht, tjiftjaf, winterkoning
Meer dan 20	7	Boomkruiper, merel, roodborst, vink, zwartkop, pimpelmees, koolmees
Totaal	52	

Opvallende soorten zijn dodaars, blauwe reiger, kleine bonte specht, groene specht, boomleeuwerik en boompieper, bosrietzanger, braamsluiper, appelvink en goudvink.

Vijf soorten staan op de Rode lijst van broedvogels:

- kwetsbaar: grote lijster en koekoek
- gevoelig: grauwe vliegenvanger, huismus en zwarte mees

'Gemiste soorten' zijn rietzanger, kleine karekiet, havik, boomvalk, kuifeend, witte kwikstaart, ijsvogel, knobbelzwaan. Deze soorten werden 'verwacht' gezien de aanwezige biotopen en vroegere waarnemingen.

Bij vergelijken met andere gebieden in het Gooi blijkt dat het aantal soorten broedvogels in Anna's Hoeve hoog is. De achtergrond hiervoor is de grote variatie in het terrein met water, bos, heide en gras, en met grote aangrenzende natuurgebieden en stedelijk gebied.

Het is belangrijk is om deze variatie te behouden en mogelijk nog te versterken door:

- Zorgen voor rust en voldoende oeverbegroeiing bij de vijvers, zeker in het oostelijk deel.
- Het rustgebied voor de ecologische verbindingzone biedt nieuwe mogelijkheden door de inrichting ook op (heide)vogels te richten en op beschutting voor ree, das en vos.
- Handhaven van naalddhoutpercelen voor de naalddhoutsoorten en nesten voor roofvogels en blauwe reiger.

De rigoureuze ingrepen in dit mooie natuurgebied roepen veel vragen op, maar zijn ook gericht op het verbeteren van de natuurwaarden in de toekomst. De balans zal hopelijk positief zijn. Bij het beoordelen kan deze broedvogelinventarisatie een hulpmiddel zijn.

1 INLEIDING EN BESCHRIJVING VAN HET GEBIED ANNA'S HOEVE

1.1 Inleiding

GNR (Goois Natuur Reservaat) heeft de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken gevraagd om het gebied Anna's Hoeve in 2021 op broedvogels te inventariseren, evenals het aangrenzende landgoed de Monnikenberg. In beide gebieden worden ingrijpende werkzaamheden uitgevoerd. De inventarisaties zijn vooral bedoeld om de uitgangssituatie in beeld te brengen.

De inventarisatie is in het voorjaar uitgevoerd volgens de Sovon-methode voor broedvogelonderzoek en met gebruik van het digitale programma Avimap. De resultaten van het onderzoek staan in dit rapport. Meer gedetailleerde gegevens zijn beschikbaar op de website van Sovon, zoals kaarten per soort met de waarnemingen en de gevolgde autoclustering voor het bepalen van de territoria.

1.2 Anna's Hoeve: ligging, oppervlakte en eigendom

Anna's Hoeve is één van de natuurterreinen van het Goois Natuur Reservaat. Het gebied ligt ten oosten van de stedelijke bebouwing van Hilversum en sluit verder aan op de natuurgebieden in het Gooi. Het is een natuur- en recreatiegebied met een oppervlakte van 46 ha, dat in de crisisjaren '30 is aangelegd op basis van een ontwerp van stadsarchitect Dudok en plantsoenmeester Meijer. Op de kaart In Figuur 1 is de ligging aangegeven.

Figuur 1: Kaart met de ligging van Anna's Hoeve (Bron: GNR Beheerplan 2010 – 2019)

Het landschapsbeeld wordt bepaald door waterpartijen die met elkaar in verbinding staan, diverse hogere en lagere bergjes, speelweides en bosvakken met een verscheidenheid aan boomsoorten, waaronder percelen met naaldhout. Door het gebied loopt (nu nog) de Weg over Anna's Hoeve. In het meest oostelijke deel ontbreken de waterpartijen. Hier wordt het landschap bepaald door een bos van afwisselend loof- en naaldbomen, een schraal grasland, een poel en een heideveld. De A27 doorsnijdt daar het gebied. Aan de zuidzijde wordt Anna's Hoeve begrensd door de spoorlijn Hilversum –Amersfoort. Figuur 2 geeft een indruk van de waterpartijen in het gebied.

Figuur 2: Een van de rustieke vijverpartijen en bruggen in Anna's Hoeve

Vooraf in het westelijk deel is veel recreatie: wandelen, honden uitlaten, spelen, vissen, mountainbiken, en in de winter sleeën vanaf de uitzichtheuvel. Honden mogen daar los. Het oostelijk deel is rustiger. In dit deel zijn heidevelden, zie Figuur 3. Op de foto is op de achtergrond het scherm langs de nieuwe busbaan en de A27 te zien.

Figuur 3: Heideveld in het oostelijk deel (maar westelijk van de A27)

1.3 Veranderingen in het terrein: aanleg HOV-busbaan en verbinding De Groene Schakel

Momenteel vinden er grote veranderingen in het terrein plaats door twee grote projecten:

- **Het HOV-project:** de aanleg van een snelle busbaan van Hilversum naar Huizen
- **De Groene Schakel:** het realiseren van een ecologische verbingszone van de centrale heidegebieden richting de Utrechtse Heuvelrug via Anna's Hoeve en landgoed de Monnikenberg

Zie de projectborden in Figuur 4.

Het HOV-project

Voltooiing van De Groene Schakel

Figuur 4: Werk in uitvoering: projectborden voor HOV en De Groene Schakel

Het tracé van de nieuwe busbaan ligt aan de zuidzijde, dus op de Monnikenberg, langs de spoorlijn. Voor de A27 gaat de busbaan met een nieuw viaduct over de spoorlijn en dan verder door Anna's Hoeve aan de westkant langs de A27.

Als onderdeel van De Groene Schakel is voor de ecologische verbinding van Anna's Hoeve naar landgoed de Monnikenberg een ecoduct over de spoorlijn gebouwd. Dit ecoduct ligt in het oostelijke deel. Door Anna's Hoeve wordt een open verbingszone naar de centrale heidegebieden aangelegd. Op de Monnikenberg gaat de verbinding verder via een faunatunnel onder de A27 door richting Utrechtse Heuvelrug. De faunatunnel is enkele jaren geleden, bij de verbreding van de A27, aangelegd. Door Anna's Hoeve loopt nu nog een autoweg. Deze 'Weg over Anna's Hoeve' wordt verlegd naar de randen van het gebied: aan de westkant langs de rand, waar nog een oud talud ligt voor een niet gerealiseerde rondweg, en verder langs het spoor, onder het ecoduct en de A27 door en dan langs de A27 richting het viaduct in de A27 bij de Zandheuvelweg.

In aanvulling hierop wordt Anna's Hoeve voor een deel nieuw ingericht en hersteld. In het oostelijk deel komt de verbingszone en dit rustgebied wordt afgesloten voor publiek. De (wandel)padenstructuur wordt aangepast bij de nieuwe situatie; er komt o.a. een vlonderpad door de oostelijke bergvijver. Het parkeerterrein wordt verplaatst naar de rand en er komt een nieuw fietspad. De wegen worden afgeschermd met een ongeveer 4 m hoge grondwal. De 'bergen' worden landschappelijk hersteld.

Ten tijde van de inventarisatie waren de grondwerkzaamheden en bomenkap voor de nieuwe wegen en de aanloop naar het ecoduct al uitgevoerd. In Figuur 5 is dit goed te zien.

Figuur 5: Kaart van Anna's Hoeve met stand van zaken van de werkzaamheden ten tijde van de inventarisatie

Figuur 6 toont de toekomstige inrichting van Anna's Hoeve volgens het definitieve ontwerp voor de voltooiing van De Groene Schakel (zie Bijlage 4. Geraadpleegde bronnen).

Figuur 6: De toekomstige inrichting van Anna's Hoeve en omgeving volgens het ontwerp voor De groene Schakel

Het spreekt vanzelf dat deze rigoureuze ingrepen in dit mooie natuurgebied veel vragen en discussie oproepen. Het kappen van bos en het aanleggen van wegen en kunstwerken zijn forse aantastingen. Anderzijds is er het perspectief dat deze ingrepen voor een belangrijk deel ook gericht zijn op het verbeteren van de natuurwaarden van het gebied in de toekomst. De balans hiervan zal hopelijk positief zijn, en bij het beoordelen daarvan kunnen de resultaten van deze broedvogelinventarisatie als een hulpmiddel worden gebruikt.

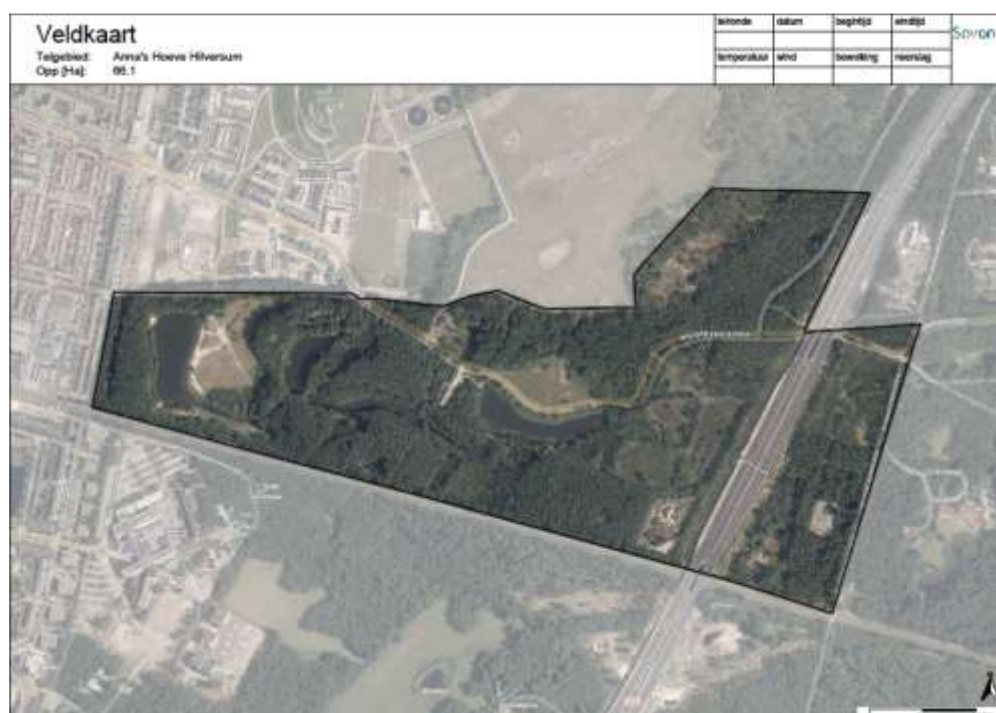
2 WERKWIJZE BIJ DE INVENTARISATIE

2.1 Sovon methodiek voor broedvogelonderzoek (BMP) en Avimap

Voor de inventarisatie-activiteiten is het programma Avimap van het **Broedvogel Monitoring Project** (BMP) van Sovon gebruikt (Zie Bijlage 4. Geraadpleegde bronnen). Bij het inventariseren zijn via Avimap op een veldkaart op een tablet de waarnemingen ingevoerd. Bij de soort wordt een 'broedcode' toegevoegd: bijvoorbeeld zingend of baltsend individu, mogelijke nestplaats, transport van voedsel of ontlasting, e.d. Na het inventarisatiebezoek worden de waarnemingen geüpload naar Sovon. De waarnemingen worden daar geregistreerd en verder uitgewerkt.

Het BMP-project hanteert voor het bepalen van broedterritoria naast de broedcode ook maatstaven zoals 'datumgrens' (om bijvoorbeeld vogels op doortrek uit te sluiten) en 'fusieafstand' (gangbare onderlinge afstand tussen territoria). Op grond van deze criteria wordt door 'autoclustering' het aantal broedterritoria per soort vastgesteld. De BMP-clustering gaat er bij veel soorten vanuit, dat er minimaal twee meldingen met een onderling tijdsverschil van minstens 10 dagen nodig zijn om te komen tot een geldig territorium.

De bij de inventarisatie gebruikte veldkaart is weergegeven in Figuur 7. De veldkaart toont duidelijk de grenzen van het inventarisatiegebied. Ten tijde van de inventarisatie waren de werkzaamheden in het gebied voor een deel al in uitvoering: de tracés langs de rand voor de busbaan en de verlegde weg over Anna's Hoeve waren kaalgekapt en grondrijp gemaakt, en het grondlichaam voor de aanloop naar het ecoduct en het ecoduct over de spoorbaan waren in basis al aangelegd. In de eerdere Figuur 5 zijn deze werkzaamheden wel afgebeeld en is beter te zien hoe het terrein er tijdens de inventarisatie uitzag. Het vrijmaken van het gebied bij het ecoduct voor de verbindingzone naar de heide is later, in het najaar van 2012, uitgevoerd.

Figuur 7: De bij de inventarisatie gebruikte veldkaart

2.2 Uitvoering van de inventarisatie

De inventarisatie is begeleid door Derk van der Velden, beleidsmedewerker Natuur, recreatie en landschap, van GNR. De VWG-coördinator heeft met hem een introductiebezoek aan het gebied gebracht, en de inventarisatie verder voorbereid. Het was door Corona helaas niet mogelijk om dit – zoals gebruikelijk – met het inventarisatieteam te doen. De meeste waarnemers kenden het gebied al en hebben het gebied ook individueel bezocht.

Bij Sovon is het gebied geregistreerd door Jan-Willem Vergeer.

Rien Rense coördineerde het onderzoek binnen de VWG en schreef het rapport.

Het inventarisatieteam bestond uit 13 waarnemers. De bezoeken zijn in twee- of drietallen uitgevoerd. De waarnemers en de bezoeken waarvan gegevens zijn ingevoerd staan in Tabel 1.

Nr.	Datum	Starttijd	Eindtijd	Type	Waarnemers
1	20 mrt	5:55	9:04	Zonop	Coen Streefland, Rien Rense, Wobbe Kijlstra, Doortje van Dijk
2	3 apr	6:26	9:44	Zonop	Doortje van Dijk, Juun de Boer, Pieter Bogaers
	4 apr	15:00	16:00	Dag	Wobbe Kijlstra
3	17 apr	5:58	9:00	Zonop	Han Dijkers, Sandra Nikkessen, Wouter Rohde
4	1 mei	5:25	8:47	Zonop	Doortje van Dijk, Hedwig Schoorlemmer, Juun de Boer
5	15 mei	5:28	8:51	Zonop	Han Dijkers, Pieter Bogaers, Sandra Nikkessen
6	29 mei	5:01	7:45	Zonop	Rien Rense, Wobbe Kijlstra
7	12 juni	5:31	7:52	Ochtend	Guido Band, Han Dijkers, Hugo Weenen
8	26 juni	6:00	9:00	Ochtend	Han Dijkers, Els van Weering, Pieter Bogaers

Tabel 1: Overzicht van de bezoeken aan Anna's Hoeve

Het gebied is om de twee weken geïnventariseerd. Van de 8 inventarisatiebezoeken zijn er 6 een half uur voor zonsopkomst gestart en 2 op een iets later tijdstip. Deze laatste 'ochtendbezoeken' tellen binnen de Sovon methodiek mee als een half normbezoek. Het aantal normbezoeken komt daardoor uit op 7,5. Dat is ruim voldoende.

Het 'dagbezoek' op 4 april was gericht op het vinden van nesten van de blauwe reiger.

De weersomstandigheden waren in het algemeen goed en hebben het onderzoek niet belemmerd. De toegankelijkheid van het terrein gaf geen problemen.

Voor de route bij het inventariseren is op een veldkaart een voorstel gedaan, dat bij de bezoeken als leidraad is gebruikt. In Figuur 8 is de gevolgde route op 29 mei afgebeeld. De afstand was circa 8 km.

Figuur 8: Voorbeeld van de gevolgde route bij het inventariseren (op 29 mei)

3 RESULTATEN VAN DE INVENTARISATIE

3.1 Overzicht van de in 2021 vastgestelde broedvogels en territoria

In 2021 zijn in Anna's Hoeve 52 soorten broedvogels met samen 357 territoria vastgesteld. Een overzicht hiervan staat in Tabel 2.

Soort	Territoria	Soort	Territoria
Grauwe Gans	1	Fitis	5
Nijlgans	2	Tjiftjaf	16
Wilde Eend	8	Bosrietzanger	1
Dodaars	1	Zwartkop	27
Fuut	1	Tuinfluit	3
Blauwe reiger	3	Braamsluiper	1
Buizerd	1	Goudhaan	6
Waterhoen	2	Winterkoning	17
Meerkoet	10	Boomklever	12
Holenduif	2	Boomkruiper	20
Houtduif	8	Spreeuw	1
Koekoek	1	Merel	21
Kleine bonte specht	2	Zanglijster	4
Grote bonte specht	13	Grote lijster	1
Groene specht	1	Grauwe vliegenvanger	1
Gaai	4	Roodborst	24
Ekster	3	Bonte vliegenvanger	2
Kauw	1	Gekraagde roodstaart	1
Zwarte Kraai	5	Roodborsttapuit	1
Zwarte Mees	1	Huismus	6
Kuifmees	1	Heggenmus	5
Glanskop	4	Boompieper	4
Pimpelmees	31	Vink	26
Koolmees	33	Appelvink	4
Boomleeuwerik	1	Goudvink	2
Staartmees	2	Putter	3

Tabel 2: Vastgestelde soorten broedvogels met het aantal territoria

In 'Bijlage 1: Overzicht van waarnemingen en broedvogelterritoria' staan per soort de waarnemingen per inventarisatiebezoek en het op basis daarvan bepaalde aantal territoria.

Opvallende soorten zijn dodaars, blauwe reiger, kleine bonte specht, groene specht, boomleeuwerik en boompieper, bosrietzanger, braamsluiper, appelvink en goudvink.

Vijf soorten staan op de Rode lijst van broedvogels:

- kwetsbaar: grote lijster en koekoek
- gevoelig: grauwe vliegenvanger, huismus en zwarte mees

'Gemiste soorten' zijn rietzanger, kleine karekiet, ijsvogel, havik, boomvalk, kuifeend, ijsvogel, witte kwikstaart, grote gele kwikstaart (broedgeval in 2020! Zie Bijlage 4. Geraadpleegde bronnen), knobbelzwaan. Deze soorten zijn te verwachten op grond van de aanwezige biotopen en de waarnemingen van broedgevallen in het verleden.

De meest voorkomende soorten (met 10 of meer territoria) zijn meerkoet, grote bonte specht, pimpelmees, koolmees, tjiftjaf, zwartkop, winterkoning, boomklever, boomkruiper, merel, en vink. In Tabel 3 is een groepering gemaakt van de soorten naar aantal territoria. Voor relatief veel soorten (16, d.w.z. 1/3 van de soorten) is maar één territorium vastgesteld.

Per soort is aanvullende informatie vermeld in Bijlage 3. Bespreking en presentatie van de resultaten per soort.

In paragraaf Vergelijking met eerdere inventarisaties en aantallen in vergelijkbare gebieden is het aantal soorten broedvogels in Anna's Hoeve vergeleken met dat in andere, vergelijkbare gebieden.

Territoria	Aantal soorten	Soorten
1	16	Grauwe gans, fuut, buizerd, koekoek, groene specht, kauw, zwarte mees, kuifmees, boomleeuwerik, bosrietzanger, braamsluiper, spreeuw, grote lijster, grauwe vliegenvanger, gekraagde roodstaart, roodborsttapuit
2	9	Nijlgans, dodaars, waterhoen, blauwe reiger, holenduif, kleine bonte specht, staartmees, bonte vliegenvanger, goudvink
3 t/m 5	11	Ekster, tuinfluiter, putter, gaai, glanskop, zanglijster, boompieper, appelvink, zwarte kraai, fitis, heggenmus
6 t/m 10	5	Goudhaan, huismus, wilde eend, houtduif, meerkoet
11 t/m 20	4	Boomklever, grote bonte specht, tjiftjaf, winterkoning
Meer dan 20	7	Boomkruiper, merel, roodborst, vink, zwartkop, pimpelmees, koolmees
Totaal	52	

Tabel 3: Groepering van het aantal soorten naar aantal territoria

3.2 Overige waargenomen soorten (zonder broedterritorium)

Bij het onderzoek zijn nog 13 soorten waargenomen, waarvoor geen broedterritorium is vastgesteld:

- Grote Canadese gans
- Soepeend
- Kuifeend
- Aalscholver
- Havik
- Scholekster
- Kokmeeuw
- Kleine mantelmeeuw
- Zwarte specht
- Boomvalk
- Koperwiek
- Witte kwikstaart
- Sijs

Hiervan zijn 8 soorten potentiële broedvogels: grote Canadese gans, soepeend, kuifeend, aalscholver, havik, zwarte specht, boomvalk en witte kwikstaart. Deze soorten hebben in het verleden waarschijnlijk wel in Anna's Hoeve gebroed (met uitzondering van de grote Canadese gans).

De scholekster broedt op daken in de omgeving en foerageert in Anna's Hoeve en het Laarder Wasmeer.

Voor de kokmeeuw en de kleine mantelmeeuw is het biotoop niet geschikt als broedterrein.

Koperwiek en sijs zijn wintergasten.

In Bijlage 2: Waarnemingen van niet-broedgevallen en zoogdieren staan deze waarnemingen per inventarisatieronde.

In aanvulling hierop zij nog vermeld dat:

- De roofvogelwerkgroep van de VWG in 2021 geen nesten van havik, buizerd, boomvalk of sperwer heeft gevonden.
- In Anna's Hoeve geen nestkasten hangen.
- Op gooi.waarneming.nl staan voor het afgelopen jaar (tot 14 november 2021) 190 waarnemingen, die goed overeenkomen met deze inventarisatie. Enkele aanvullingen zijn waarnemingen van krakeend, ijsvogel, vuurgoudhaan, houtsnip en raaf.

3.3 Vergelijking met eerdere inventarisaties en aantallen in vergelijkbare gebieden

Er zijn in het verre verleden broedvogelinventarisaties in het gebied uitgevoerd, maar het is niet gelukt om de rapportages daarvan te vinden (persoonlijke mededeling van Jelle Harder). Er is wel een inventarisatie gevonden van de vijvers bij Anna's Hoeve in 1972 (Zie Bijlage 4. Geraadpleegde bronnen). Wat daarin opvalt, is dat er broedgevallen met jongen worden gemeld van bergeend, tafeleend en dodaars. Van de dodaars zijn in 2021 twee broedterritoria vastgesteld, maar jongen hebben we niet gezien. De kuifeend en bergeend zijn zelfs niet waargenomen.

Daarnaast zijn er meldingen van recente broedgevallen van: havik, boomvalk, ijsvogel (van verschillende waarnemers).

Door het ontbreken van voldoende historische gegevens is het niet mogelijk om een beschrijving te geven van de ontwikkeling van de broedvogels in het gebied in de afgelopen jaren. Dat is jammer, maar benadrukt het belang van deze inventarisatie op het moment dat ingrijpende veranderingen in het gebied plaatsvinden.

Het is wel mogelijk om te vergelijken met de soortenrijkdom in andere, vergelijkbare gebieden. Zie Tabel 4.

Gebied	Soorten broedvogels	Oppervlakte in ha
Anna's Hoeve 2021	52	46
Monnikenberg 2021		
Laegieskamp 2014	45	33
Eindegooi 2015	47	150
Gooilust 2015	55	92
Bikbergen, Crailo, De Beek en Oud Bussem 2019	42	162
Schaep en Burgh, Boekesteijn en Bantam 2014	35	72
Jagtlust, Land & Bosch en Schoonoord 2016	38	23

Tabel 4: Aantal soorten broedvogels in Anna's Hoeve in vergelijking met andere gebieden

Uit de gegevens in de tabel blijkt dat het aantal soorten broedvogels in Anna's Hoeve hoog is in vergelijking tot het aantal in andere, vergelijkbare gebieden. Alleen op Gooilust zijn iets meer soorten waargenomen.

Hierbij moet nog worden bedacht dat van de 52 soorten voor 16 soorten maar één territorium is vastgesteld; anderzijds zijn er acht potentiële broedvogels waargenomen. Dat betekent dat het is te verwachten dat het aantal broedvogelsoorten bij de inventarisaties kan variëren; naar schatting ± 5 (uitgaande van de voorgaande beschouwing en vergelijking).

Al met al kan worden geconcludeerd dat in Anna's Hoeve een groot aantal broedvogels voorkomt. De achtergrond daarvoor is de grote variatie in het terrein met water, bos, heide en gras, in combinatie met de grote aangrenzende natuurgebieden en stedelijk gebied.

3.4 Relatie met het aangrenzende Laarder Wasmeer en de Monnikenberg

Anna's Hoeve sluit aan de noordkant direct aan op het Laarder Wasmeer. Er is daardoor een uitwisseling tussen deze gebieden voor vooral de soorten met een groter, overlappend territorium. Het Laarder Wasmeer wordt sinds 2011 elke drie jaar geïnventariseerd. In die tellingen komen voor:

- buizerd: ook in 2021 een nest in gebied dat grenst aan Anna's Hoeve
- canadese gans: in 2020 5 jongen succesvol
- witte kwikstaart: enkele territoria
- boomvalk: in 2020 een territorium, maar in 2021 niet gesignaleerd
- groene specht: heeft een territorium in Anna's Hoeve, maar wordt veel gezien in het Laarder Wasmeer (ook in 2021). Dat zal waarschijnlijk dezelfde zijn.

De relatie en uitwisseling tussen Anna's Hoeve en de Monnikenberg is op het moment van de inventarisatie waarschijnlijk nog heel beperkt. De spoorlijn en de tracés voor de busbaan en de verlegde weg over Anna's Hoeve vormen een brede barrière, en het ecoduct is nog niet functioneel. Het zou echter kunnen dat wanneer de twee gebieden als één gebied zouden zijn geïnventariseerd er waarnemingen in beide gebieden gezamenlijk worden geclusterd. Dat zou dan vooral het geval zijn voor soorten met een groot territorium. Dit zou kunnen worden onderzocht door de waarnemingen van beide gebieden samen te voegen. Dat is waarschijnlijk ingewikkeld en daarom, en omdat er weinig overlap wordt verwacht, niet gedaan.

In aanvulling hierop is de tweedeling van het terrein door de brede A27 ook van belang. Voor verschillende soorten zijn bij het clusteren waarnemingen aan beide zijden van de A27 samengevoegd tot een territorium. Het is moeilijk te beoordelen of dat correct is. Deze methodische vragen hierover zullen bij Sovon worden gemeld.

3.5 Zoogdieren

Er zijn opvallend weinig waarnemingen van zoogdieren: slechts twee keer een konijn en twee keer een eekhoorn. Zie het overzicht in Bijlage 2: Waarnemingen van niet-broedgevallen en zoogdieren. Er zijn geen waarnemingen van das, ree¹ of vos. Wellicht is het gebied nog te druk voor deze dieren. In het aangrenzende Laarder Wasmeer hebben das en vos een territorium.

Figuur 9: De goudvink is misschien de mooiste vogel in Anna's Hoeve

¹ Recent zijn wel twee reeën gezien bij het ecoduct (najaar 2021).

4 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Deze broedvogelinventarisatie is vooral bedoeld om op de drempel van de grote veranderingen in het gebied de uitgangssituatie in Anna's Hoeve nog zo goed mogelijk in beeld te brengen. Deze informatie kan in de toekomst als referentie worden gebruikt bij het monitoren van de ontwikkelingen in het gebied na het verder realiseren van de ecologische verbindingszone, de nieuwe busbaan, het verleggen van de Weg over Anna's Hoeve, herstelwerkzaamheden en aanpassen van de inrichting.

De inventarisatie laat zien dat in Anna's Hoeve vele soorten broedvogels voorkomen, ook in vergelijking met andere gebieden. De achtergrond daarvoor is de grote variatie in het terrein met water, loofbos, naaldbos, heide en gras, en dit in combinatie met de grote aangrenzende natuurgebieden en het stedelijke gebied.

Voor de toekomst is het belangrijk om deze variatie te behouden en mogelijk nog te versterken. Aandachtspunten daarbij zijn:

- Zorgen voor rust en voldoende oeverbegroeiing bij de vijvers, zeker in het oostelijk deel. Dat vergroot de mogelijkheden voor dodaars, fuut, ijsvogel en mogelijk andere soorten: kuifeend, geoorde fuut. Verstoring door het aan te leggen vlonderpad moet zo goed mogelijk worden beperkt. Het is te overwegen om het pad in het broedseizoen af te sluiten of om te leiden.
- Het rustgebied voor de ecologische verbindingszone biedt nieuwe mogelijkheden door de inrichting ook op vogels te richten: niet al te kaal voor roodborsttapuit, boompieper en boomleeuwrik; voldoende rust voor misschien de nachtzwaluw, en gevarieerde overgangszones.
- Handhaven van enkele naaldhoutpercelen voor de typische naaldhoutsoorten en nestgelegenheid voor roofvogels en blauwe reigers.
- Het rustgebied zou ook nieuwe mogelijkheden kunnen bieden voor ree, das en vos. Deze zoogdieren komen voor in de aangrenzende gebieden, maar zijn in het geheel niet waargenomen bij onze bezoeken, en dat is een gemis. Het rustgebied kan afgeschermd rustplekken bieden.

Figuur 10: Sfeerimpressie van een inventarisatiebezoek (foto van Doortje van Dijk)

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: OVERZICHT VAN WAARNEMINGEN EN BROEDVOGELTERRITORIA

Soort	20-mrt	3-apr	4-apr	17-apr	1-mei	15-mei	29-mei	12-jun	26-jun	aantal	hoogste	aantal niet bruikbare waarne- mingen
	05:55	06:26	15:00	05:58	05:25	05:28	05:01	05:31	06:00	autocluster	broed-	
	09:04	09:44	16:00	09:00	08:47	08:51	07:45	07:52	09:00	territoria	code	
bezoeknr	1	2	3	4	5	6	7	8	9			
Bezoektype	zonop	zonop	dag	zonop	zonop	zonop	zonop	ochtend	ochtend			
Grauwe Gans		1					2	2	1	1	3	2
Nijlgans		2		1	1	2	2	1	2	2	3	0
Wilde Eend	10	7		2	8	4	5	4	4	8	3	2
Dodaars	1	1		2	2					2	3	0
Fuut	1			1		1	1	1	1	1	13	1
Blauwe Reiger	4	1	3	1	1	2		1	1	1	13	12
Buizerd	1	1			1		1		1	1	6	3
Waterhoen	1	1		1		1	1			2	3	0
Meerkoet	9	7		8	4	10	7	5	8	10	16	0
Holenduif						1	1	2	1	2	3	1
Houtduif	10	4		6	5	5	6	4	4	8	3	13
Koekoek								1		1	2	0
Kleine Bonte Specht				2						2	2	0
Grote Bonte Specht	9 (3)	13		11	4	11	3	7	9	13	13	8
Groene Specht		1		1	1				1	1	2	0
Gaai	2 (1)	4		6	1		2	1	1	4	3	4
Ekster	2	2		4	1	4	4	2	3	3	13	5
Kauw					1	5				1	3	1
Zwarte Kraai	5	4		3	2	4	4	2	2	5	9	1
Zwarte Mees		1								1	2	0
Kuifmees				1						1	2	0
Glanskop	2			2	1	2	1	1	2	4	7	4
Pimpelmees	11	15		28	18	26	8	6	3	31	5	2
Koolmees	21	19		32	20	24	16	2	5	33	7	8
Boomleeuwerik				1				-1	1	1	2	1
Staartmees		1		1						2	3	0
Fitis				1	2	3	2	1		5	2	0
Tijftjaf		8		14	4	8	5	7	7	16	7	1
Bosrietzanger								1		1	2	0
Zwartkop				4	9	18	18	9	10	27	2	0
Tuinfluit						3	1	1	1	3	2	0
Braamsluiper						1				1	2	0
Goudhaan	7	1		2	1	3		3		6	3	7
Winterkoning	14	10		14	10	11	13 (1)	14	10	17	7	7
Boomklever	8	14		11	2	3		8	7	12	2	5
Boomkruiper	10	2		10	9	13	10	10	5 (1)	20	2	1
Spreeuw		1		2	1	1	1			1	3	4
Merel	13	7		14	9	12	13	7	12	21	7	16
Zanglijster	4	1		4	3	2	2	1	1	4	7	4
Grote Lijster				1						1	2	0
Grauwe Vliegenvanger						1				1	3	0
Roodborst	15	12		23	19	19	13	6	14	24	14	8
Bonte Vliegenvanger				1		2				2	2	1
Gekraagde Roodstaart				1		1		1		1	2	0
Roodborsttapuit					1					1	2	0
Huisemus						6				6	1	0
Heggenmus	2			2	2			5		5	2	0
Boompieper				3	1	3	2	1	2	4	7	1
Vink	16	10		6	12	22	18	13	10	26	7	6
Appelvink		2		2	2				1	4	3	1
Goudvink	4 (1)			2	1	1				2	3	3
Putter				5		1				3	3	2
Totaal 52 soorten									Totaal	355	territoria	

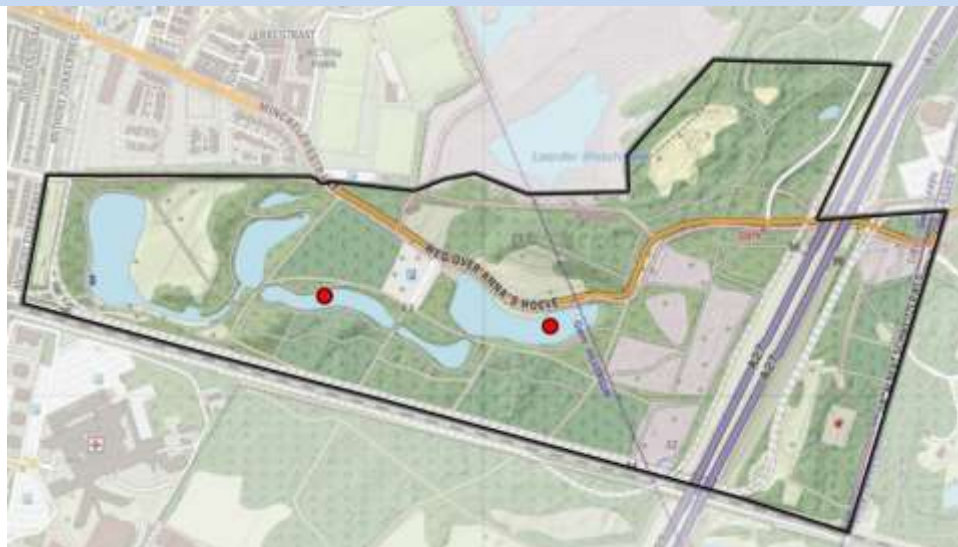
BIJLAGE 2: WAARNEMINGEN VAN NIET-BROEDGEVALLEN EN ZOOGDIEREN

Soort	20-mrt	3-apr	17-apr	1-mei	15-mei	29-mei	12-jun	26-jun	aantal
	05:55	06:26	05:58	05:25	05:28	05:01	05:31	06:00	waar-
	09:04	09:44	09:00	08:47	08:51	07:45	07:52	09:00	nemingen
bezoeknr	1	2	3	4	5	6	7	8	
Bezoektype	zonop	zonop	zonop	zonop	zonop	zonop	ochtend	ochtend	
Grote Canadese Gans			1						1
Soepeend							1		1
Kuifeend	1	1	1						3
Aalscholver		2		2					3
Havik				1					1
Scholekster	1		1	1		1			4
Kokmeeuw							3	2	2
Kleine Mantelmeeuw							3		1
Zwarte Specht						-1			1
Boomvalk								1	1
Koperwiek	1								1
Witte Kwikstaart			1					1	2
Sijs			1						1
Zoogdieren									
Konijn						4		5	
Eekhoorn		1			5				

BIJLAGE 3. BESPREKING EN PRESENTATIE VAN DE RESULTATEN PER SOORT

In dit hoofdstuk zijn per soort op een kaart de broedterritoria weergegeven en toegelicht. Elke stip op de stippenkaartjes staat in het centrum van een territorium. De stippenkaarten zijn bepaald met de autoclustering van het Avimap programma van het Broedvogel Monitoring Project van Sovon.

Dodaars

2 territoria

Bij vier bezoeken is een of twee keer een dodaars gehoord. Er is geen nest gevonden en er zijn geen jongen gezien. Het waarnemen daarvan is echter moeilijk door de dichte begroeiing. In 1972 is wel een dodaars met jongen gemeld.

Fuut

1 territorium

Bij zes bezoeken zijn futen waargenomen. Op 29 mei met twee jongen.

Blauwe reiger

3 territoria

Bij op één na alle bezoeken zijn blauwe reigers waargenomen. Bij een bezoek overdag zijn drie waarschijnlijke nesten gevonden. De kaart van dit bezoek is hier afgebeeld. In voorgaande jaren was er ook een kleine kolonie (info van J. Harder en I. van Woerse).

Grauwe gans

1 territorium

Grauwe ganzen zijn bij vier bezoeken gezien. Het is voor hen een geschikt biotoop. Er zijn echter geen nesten gevonden of jongen gezien. Mogelijk is de verstoring door recreanten en honden te groot.

Nijlgans

2 territoria

Nijlganzen zijn bij zeven bezoeken waargenomen. Het is voor hen een geschikt biotoop. Er zijn echter geen nesten gevonden of jongen gezien.

Wilde eend

8 territoria

Wilde eenden zijn bij alle bezoeken waargenomen. Het is voor hen een geschikt biotoop. Er zijn echter geen nesten gevonden of jongen gezien.

Buizerd

1 territorium

Bij zes bezoeken is een buizerd waargenomen. Met als hoogste broedcode 6: bezoek aan een waarschijnlijke nestplaats. Het nest is in het douglasperceel boven de stip op het kaartje. In het verleden was de buizerd ook broedvogel. De roofvogelwerkgroep heeft in 2021 geen nest geregistreerd.

Waterhoen

2 territoria

Bij vijf bezoeken zijn waterhoentjes waargenomen. Het is voor hen een geschikt biotoop. Er zijn echter geen nesten gevonden of jongen gezien.

Meerkoet

10 territoria

Bij alle bezoeken zijn meerkoeten waargenomen. Er zijn ook nesten met jongen gezien.

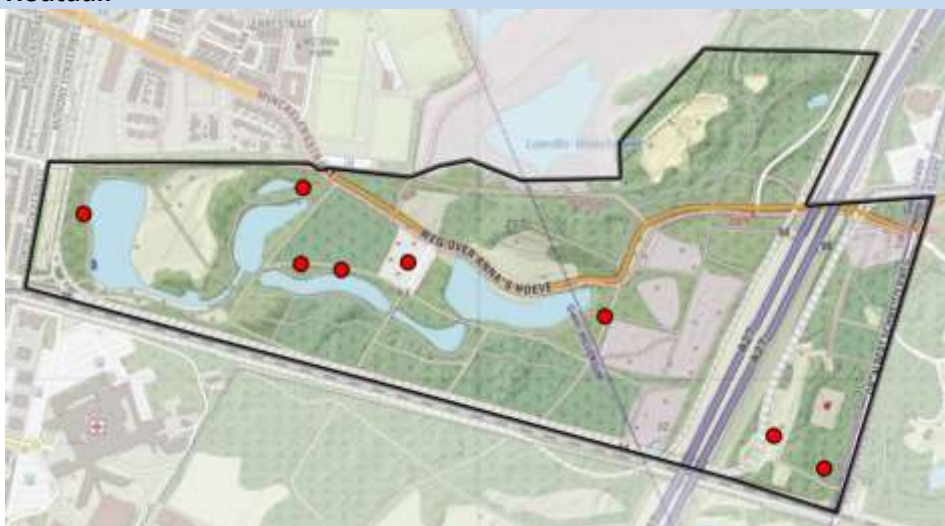
Holenduif

2 territoria

Bij de vier laatste bezoeken zijn holenduiven gehoord (van 15 mei t/m 26 juni).

Houtduif

8 territoria

Bij alle bezoeken zijn houtduiven waargenomen.

Koekoek

1 territorium

Op 12 juni is een koekoek gehoord. Dat resulteert meteen in een territorium. De koekoek staat als kwetsbaar op de Rode lijst. De heggenmus en de winterkoning zijn in het gebied voorkomende geschikte waardvogels voor de koekoek.

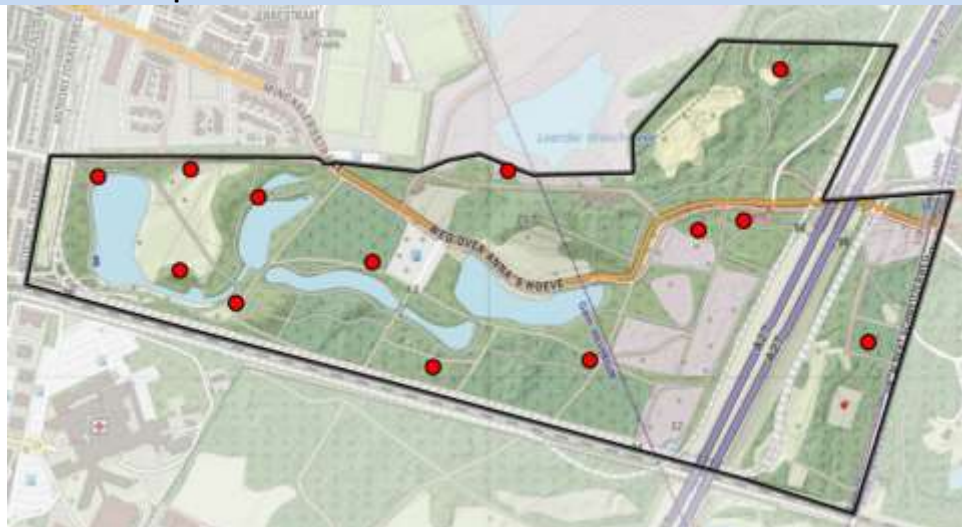
Groene specht

1 territorium

De groene specht is bij drie bezoeken gehoord.

Grote bonte specht

13 territoria

Bij alle bezoeken zijn grote bonte spechten gehoord. Er is ook een nest gevonden.

Kleine bonte specht

2 territoria

Op 17 april is op twee plaatsen een kleine bonte specht waargenomen. Dat resulteert in twee territoria.

Boomleeuwerik

1 territorium

Bij drie bezoeken is een boomleeuwerik waargenomen, waarvan een keer net buiten het gebied. Het heidegebied aan de oostkant is een geschikt biotoop voor deze soort.

Boompieper

4 territoria

Vanaf 17 april zijn bij alle bezoeken boompiepers gehoord. De heidegebieden zijn voor deze soort een geschikt biotoop.

Winterkoning

17 territoria

De winterkoning is overal talrijk, behalve in het heidegebied. De winterkoning is mogelijk een waardvogel van de koekoek.

Heggenmus

5 territoria

De heggenmus is bij drie bezoeken twee keer waargenomen, en bij het bezoek op 12 juni vijf keer. Dat resulteert in vijf territoria. De heggenmus is een favoriete waardvogel van de koekoek.

Roodborst

24 territoria

De roodborst is talrijk in het hele gebied.

Gekraagde roodstaart

1 territorium

De gekraagde roodstaart is bij drie bezoeken waargenomen, steeds op bijna dezelfde plaats.

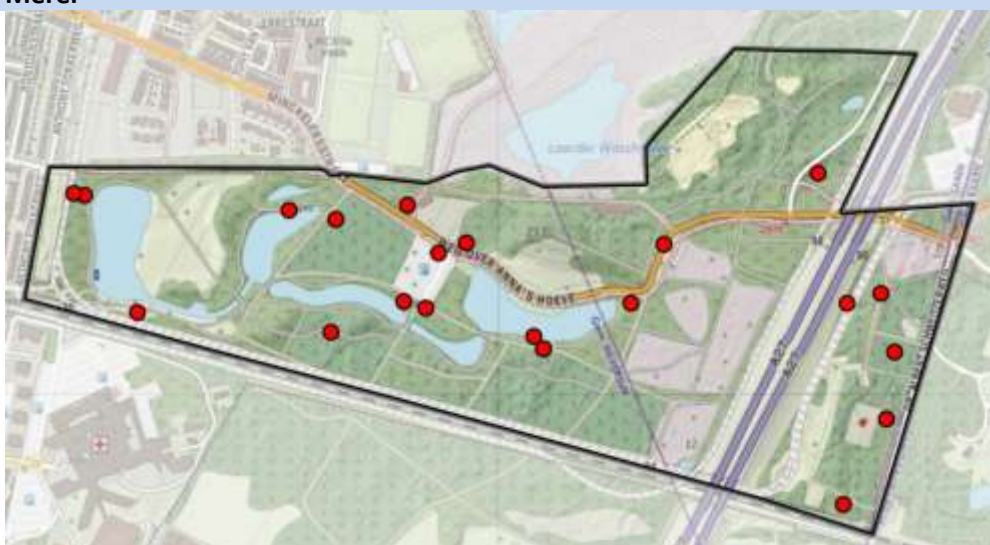
Roodborsttapuit

1 territorium

De roodborsttapuit is bij slechts één bezoek waargenomen, en nog wel in de bosrand bij de waterpartij. Deze soort zou je eerder verwachten in het open heidegebied.

Merel

21 territoria

De merel is talrijk in vrijwel het hele gebied.

Zanglijster

4 territoria

De zanglijster is bij alle bezoeken waargenomen.

Grote lijster

1 territorium

De grote lijster is waargenomen bij het bezoek op 17 april. Deze soort staat als kwetsbaar op de Rode lijst van broedvogels. Er is ook een waarneming op deze plaats van jelle Harder.

Bosrietzanger

1 territorium

De bosrietzanger is gehoord bij het bezoek op 12 juni. Het is verrassend dat deze soort is waargenomen, terwijl andere vogels van waterranden zoals de kleine karekiet en de rietzanger niet zijn waargenomen. Er staat ook een waarneming op waarneming.nl.

Braamsluiper

1 territorium

De braamsluiper is op 15 mei gehoord in de bosjes tussen de weg en het water, een geschikte biotoop. Het is een moeilijk te inventariseren soort, die weinig voorkomt in het Gooi.

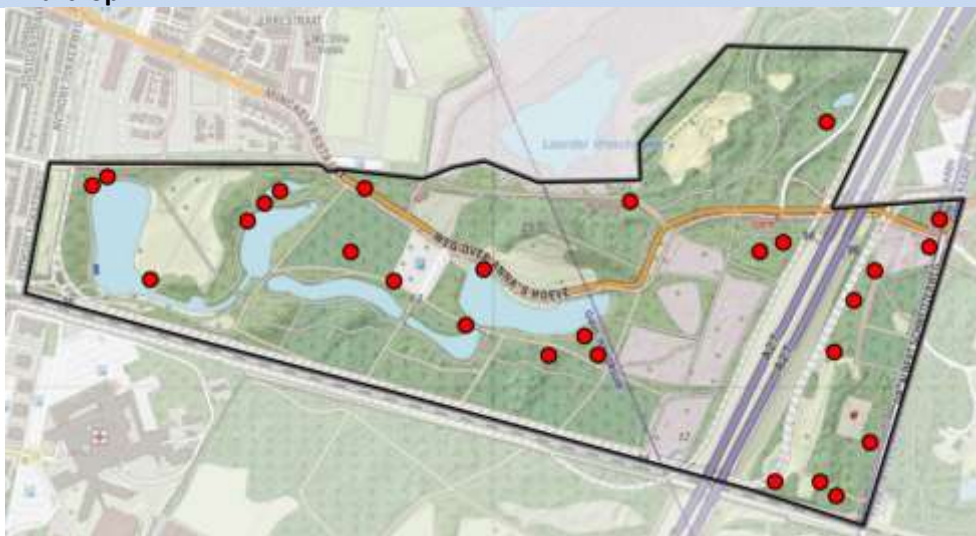
Tuinfluitier

3 territoria

De tuinfluitier is bij vier bezoeken waargenomen.

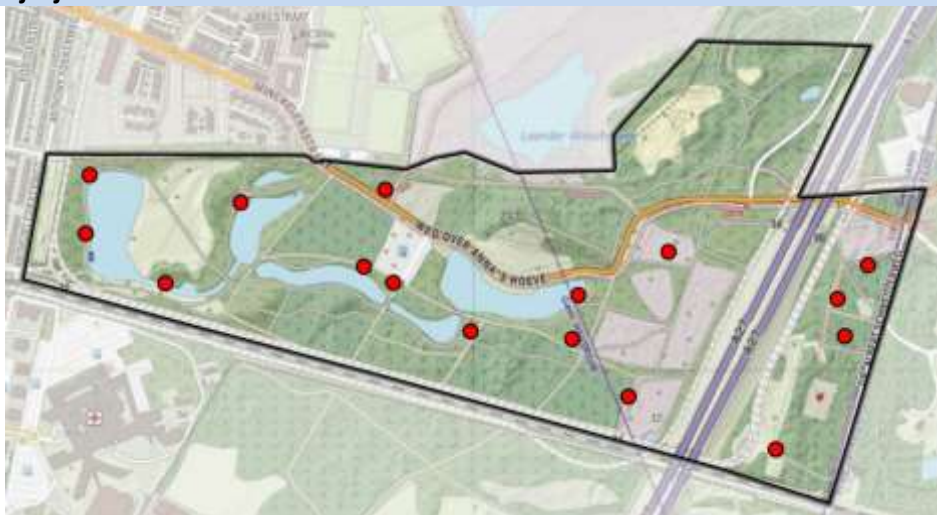
Zwartkop

27 territoria

De zwartkop is vanaf 17 april bij alle bezoeken waargenomen en talrijk.

Tjiftjaf

16 territoria

De tjiftjaf is talrijk in bijna het hele gebied.

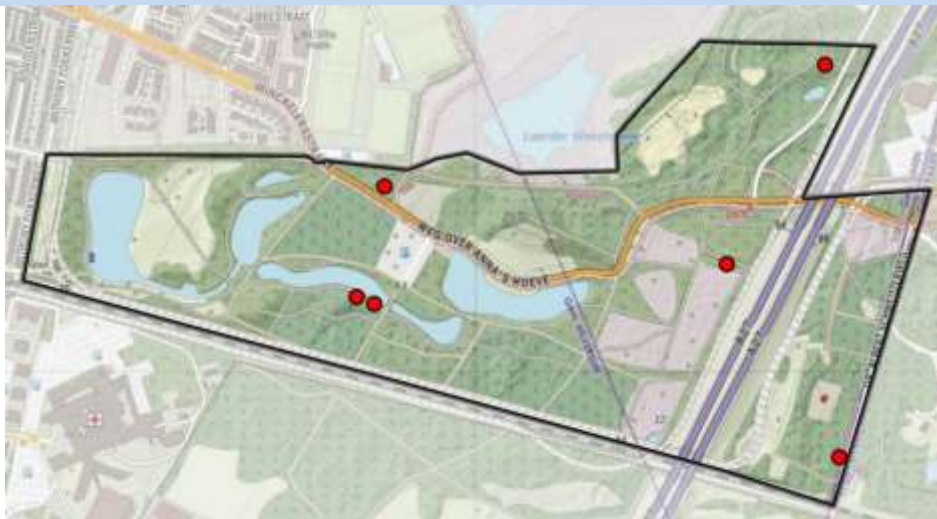
Fitis

5 territoria

De fitis is vanaf 17 april gehoord.

Goudhaan

6 territoria

Goudhaantjes zijn bij zes bezoeken gehoord. Zoals te verwachten vooral in de percelen met naaldhout.

Grauwe vliegenvanger

1 territorium

De grauwe vliegenvanger is op 15 mei gehoord. Het is een lastig waar te nemen soort. De grauwe vliegenvanger staat als gevoelig op de Rode lijst van broedvogels.

Bonte vliegenvanger

2 territoria

Bij twee bezoeken zijn bonte vliegenvangers gehoord.

Staatmees

2 territoria

Bij twee bezoeken is een staatmees waargenomen.

Glanskop

4 territoria

Bij zeven bezoeken is een glanskop waargenomen. Enkele waarnemingen vielen buiten de datumgrens (na 10 juni) of buiten de fusieafstand.

Kuifmees

1 territorium

De kuifmees is waargenomen op 17 april.

Zwarte mees

1 territorium

De zwarte mees is op 3 april waargenomen aan de rand van het gebied (oost). Deze mees staat als gevoelig op de Rode lijst van broedvogels

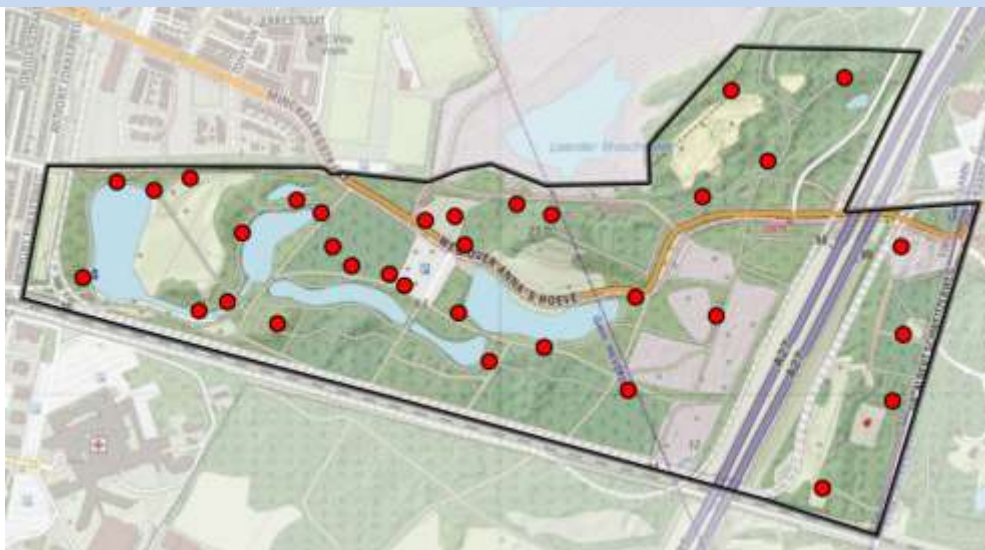
Pimpelmees

31 territoria

De pimpelmees is talrijk in vrijwel het hele gebied. Na de koolmees is de pimpelmees de soort met de meeste territoria.

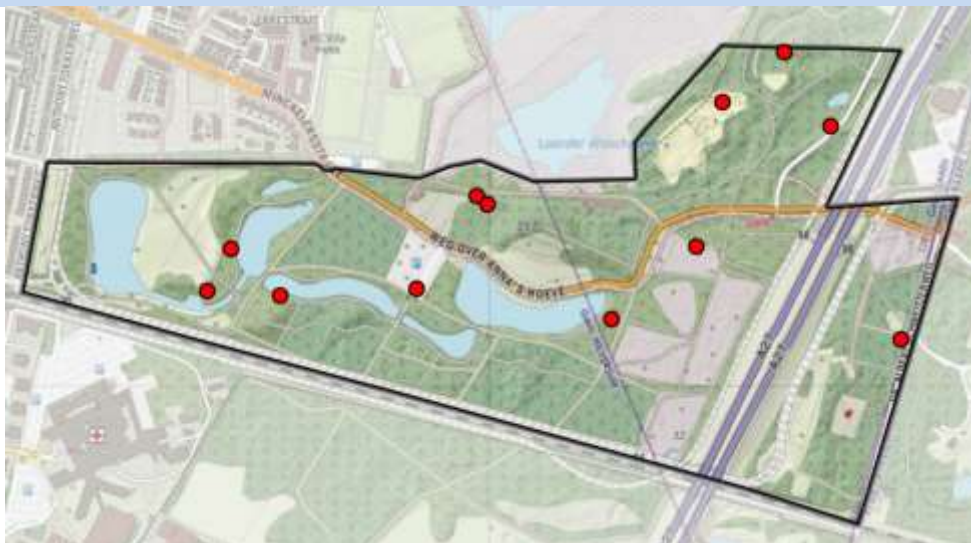
Koolmees

33 territoria

De koolmees is talrijk in vrijwel het hele gebied. Het is de soort met de meeste territoria.

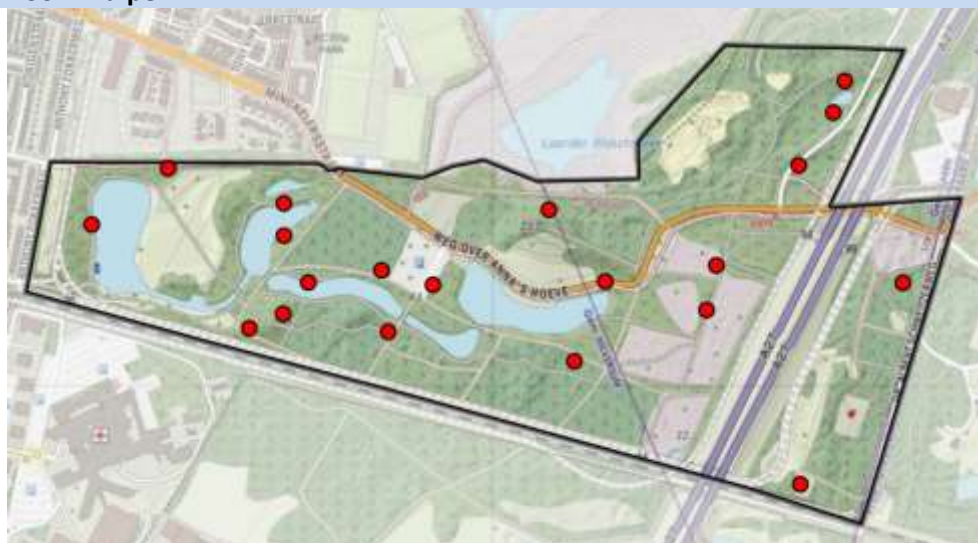
Boomklever

12 territoria

De boomklever komt algemeen voor in bijna het hele gebied.

Boomkruiper

20 territoria

De boomkruiper is talrijk in vrijwel het hele gebied.

Gaai

4 territoria

Gaaien zijn bij bijna alle bezoeken waargenomen, en verspreid over het hele gebied.

Ekster

3 territoria

Eksters komen vooral voor in het westelijk gebied (rond de speelweide en de vijver). Misschien is er een verband met de recreatie in dit deel: voedselresten, honden? Er zijn drie nesten gezien.

Kauw

1 territorium

Bij twee bezoeken zijn kauwtjes waargenomen.

Zwarte kraai

5 territoria

Bij alle bezoeken zijn zwarte kraaien waargenomen. Er zijn ook kraaien met nestmateriaal gezien.

Spreeuw

1 territorium

Bij vijf bezoeken is een spreeuw gezien, waarvan een keer een paar.

Huismus

6 territoria

Op 15 mei zijn zes huismussen waargenomen. Dat resulteert in zes territoria op één plaats. De huismus staat als gevoelig op de Rode lijst van broedvogels.

Vink

26 territoria

De vink is talrijk in het hele gebied en bij alle bezoeken waargenomen.

Putter

3 territoria

Bij twee bezoeken zijn putters waargenomen.

Goudvink

2 territoria

Bij drie inventarisatiebezoeken zijn goudvinken waargenomen. Bij verkenningen zijn goudvinken gezien in het deel bij speelweide.

Appelvink

4 territoria

Bij vier bezoeken zijn appelvinken waargenomen. Twee territoria zijn in het gebied ten oosten van de A27.

BIJLAGE 4. GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Goois Natuur Reservaat, Beheerplan 2010 -2019
- Harder, Jelle. Anna's Hoeve is nieuwe broedlocatie van blauwe reigers. In: De Korhaan, 1999 nr. 4
- Harder, Jelle. Eerste broedgeval van de Grote Gele Kwikstaart in Gooi- en Vechtstreek. In: De Korhaan, herfst 2020, jaargang 54, nummer 3. Pagina 24 t/m 27.
- Pollema, H. Inventarisatie van de vijvers bij Anna's Hoeve in 1972. In: De Korhaan 1973, jaargang 7 nr. 3, pagina 20.
- Vergeer J.W., van Dijk A.J., Boele A., van Bruggen J. & Hustings F. 2016. Handleiding Sovon broedvogelonderzoek: "Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen
- Voltooiing Groene Schakel, definitief ontwerp, 16-02-2021, versie F. Provincie Noord-Holland en Arcadis (staat op Internet).
- Waarnemingen op gooi.waarneming.nl voor het gebied Anna's Hoeve in het afgelopen jaar (tot 14 november 2021).